

Försvaret kostar pengar

Under hösten har arbetet med totalförsvarets nya sk perspektivplan börjat. Planen sträcker sig fram till slutet av detta århundrade, och ett försvarsbeslut kan tänkas 1982. Enligt direktiven bedrivs arbetet inom tre ekonomiska ramar med 14, 11 1/2 respektive 9 miljarder kronor per år som utgångspunkt. Därtill kommer compensation enligt nettoprisindex.

I maj i år gav FOA ut en rapport (av Kaj Rosling) om effekten på ca 20 års sikt av att reglera försvarsanslagen med nettoprisindex. Det visar sig att oavsett vilken nivå man än väljer och vilken samhällsekonomisk utveckling det än må bli, förefaller försvarets andel av bruttonationalprodukten (BNP) vid seklets slut bli relativt liten historiskt sett. Vid val av mellannivån eller den lägsta nivån blir BNP-andelarna förmodligen 2 % eller lägre, dvs en andel som man får gå tillbaka till mellankrigstidens nedrustningsperiod för att finna motsvarighet till.

Vilka resultaten kommer att bli kan man exempelvis studera i fråga om personalpolitiken. Om denna blir sådan att löneandelen är oförändrad och den höga ramen väljs, kommer personalstyrkan inom försvarsmakten totalt vid slutet av 90-talet att ha reducerats med en femtedel eller ungefär 10 000 personer i förhållande till nuläget. Väljs mellannivån måste takten på personalreduceringen ungefär fördubblas i förhållande till den nuvarande, vilket innebär att antalet anställda reduceras med en dryg tredjedel eller över 15 000 personer fram till slutet av 90-talet. Väljs den låga nivån måste takten öka ytterligare under de närmaste tio åren. Personalstyrkan kommer att ha halverats i slutet

av 90-talet. Räknar man med både försvarets anställda och med sådana som inom industrin och på annat sätt arbetar för försvaret, kommer 30 à 60 000 anställda att bli friställda, oavsett valet av ekonomisk ram.

Planerar man en försvarsstruktur enligt nyssnämnda ekonomiska ramar med compensation för pris- och löneökningar enligt nettoprisindex och om man inte får tillägg för pris- och löneökningar därutöver, måste man reservera tillräckliga belopp inom ramarna. Om den ekonomiska utvecklingen väsentligt förblir oförändrad, innebär detta att den högsta ramen räcker till ett innehåll ungefär motsvarande den mellersta och denas innehåll blir av samma storleksordning som den lägsta. Denna i sin tur kommer innehållsmässigt att motsvara ca 7 miljarder kr per år.

Försvaret drabbas också av vissa utgifter som närmast kan kallas bokföringsförluster. Den sk uttryckningspremien går för närvarande på ca 45 milj kr per år. Många vill höja den med upp till 50 %, vilket innebär ytterligare 22 milj. Men detta är en helt och hållet social avgift, som försvaret inte har någon direkt glädje av men som det får betala. Numa beräknas också ersättningarna till dem som gör repetitionsövning på ett sätt som liknar sjukförsäkringen. Försvaret kompenseras emellertid med bara 50 % av de faktiska utgifterna, vilket innebär att det får betala 100 milj kr mera per år än tidigare. Det är bl a detta som ligger bakom att repetitionsövningar måste förkortas eller helt inställas, med sämre försvarskraft som följd.

När man hör uttryck som att Sverige tyngs av "ständigt stigande försvarsutgifter", eller

när det sägs att vårt land "ligger högt i rustningsligan" är detta grovt vilseledande. Värre ändå är det när det görs gällande att försvaret skulle kunna lösa sina uppgifter lika bra i fortsättningen trots minskade reella resurser i form av pengar och människor. "Kraftigt ökade försvarsanslag är inte att tänka på i Sverige ... Därför krävs ett radikalt omtänkande inom försvaret" skrev Kvällsposten (ob lib) i Malmö (31 mars 1978). Detta är rent nonsens: det går inte att göra mera då man får ut mindre för sina pengar. "Det gäller att hålla försvarskostnaderna på en acceptabel nivå och samtidigt se till att värnkraften upprätthålls", skrev Skånska Dagbladet (c) (31 mars 1978). Lika gärna kunde tidningen skriva att försvaret måste trolla.

Sveriges Radio, som man kan lita på i sådana sammanhang, höll i våras inte mindre än fyra morgonekon om försvaret, där man gång på gång kom tillbaka till att "freden har blivit för dyr". Men det är inte sant att det är fråga om drastiska förskjutningar som minskar möjligheterna i andra delar av samhället. Sanningen är en annan.

Vi måste behålla vårt försvar om vi inte skall acceptera ökade säkerhetspolitiska

risker. Försvaret måste ha ett innehåll och inte bara bestå av ord. Förutfattade meningar att vi "inte har råd" måste ställas inför frågan om vi har råd att bevara friheten att utveckla vårt land så som vi vill och att arbeta internationellt för fred så som vi anser är bäst. Att undanhålla svenska folket det faktum, att vi i själva verket i smyg håller på att hamna på den mellankrigsnivå, som gjorde oss så fruktansvärt sårbara i början av andra världskriget, det är mer än ohederligt. Efter första världskriget trodde man på slagordet "aldrig mera krig". Ingen ansvarig politiker vågar hävda detta i dag och gör det inte heller. Men många, allt för många, ansvariga politiker vägrar eller vågar inte tala om för sina väljare, för svenska folket, hur verkligheten ser ut och vilka risker vi kommer att löpa. Att tala om vad försvaret behöver kräver i dag ett visst politiskt mod.

"Endast Herrens hus är Er likgiltigt," sade Tegnér i sitt berömda visitationstal i Pjetteryd, "och när det faller, som det en gång måste, då hoppas Ni att det icke skall vara Er som det krossar i sitt fall utan endast Edra söner." I svensk försvarsdebatt i dag skulle många ha anledning att begrunda de orden.